

วรรณคดีและวรรณกรรม

ชั้นประถมศึกษาปีที่ ๕

กลุ่มสาระการเรียนรู้ภาษาไทย

ตามหลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช ๒๕๕๑

ผู้เรียบเรียง

ผศ. ดร.วรวรรณ ศรียาภัย
ผศ. ดร.สุทัศน์ วงศ์กระบอกถาวร
ผศ. ดร.ปฏิพันธ์ อุทยานกุล
ผศ. ดร.อริยานุวัจน์ สมารถกุล

ผู้ตรวจ

รศ. ดร.บุญยงค์ เกศเทศ
ผศ. ดร.ราชนัย นิลวรรณภา
สุนันทา ปฐมนุพงศ์

บรรณาธิการ

รศ. ดร.บุญยเสนอ ตริวิเศษ

สสส.

สำนักงานส่งเสริมสุขภาพ
151 หมู่ ๑๐ ตำบลบ้านใหม่ อำเภอเมือง จังหวัดนนทบุรี 11000

จัดพิมพ์และจำหน่ายโดย

บริษัท สร้างสรรค์สื่อเพื่อการเรียนรู้ (สสร.) จำกัด
๑๕๑๘/๗ ถนนประชาราษฎร์ ๑ แขวงวงศ์สว่าง เขตบางซื่อ
กรุงเทพฯ ๑๐๘๐๐
โทรศัพท์ : ๐-๒๕๕๗-๗๙๗๒, ๐-๒๕๕๖-๐๙๔๘,
๐-๒๕๕๗-๙๓๒๒-๒๖
โทรสาร : ๐-๒๐๔๔-๔๔๗๒
E-mail : ssr1081009@yahoo.com

พิมพ์ครั้งที่ ๑

สงวนลิขสิทธิ์ตามพระราชบัญญัติ

ISBN : 978-616-7768-86-1

ปีที่พิมพ์ ๒๕๖๔

จำนวนที่พิมพ์ ๑๐,๐๐๐ เล่ม

คำชี้แจงการใช้สื่อการเรียนรู้
องค์ประกอบต่าง ๆ ในแต่ละหน่วยการเรียนรู้

ตัวชี้วัด

ระบุตัวชี้วัดที่กำหนดในแต่ละ
หน่วยการเรียนรู้

สาระสำคัญ

ใจความสำคัญของเนื้อหาที่
ทำให้ผู้เรียนเข้าใจง่าย

ชื่อหน่วยการเรียนรู้

ภาพประกอบ
หน่วยการเรียนรู้

ภาพประกอบที่เชื่อมโยง
เนื้อหาในหน่วยการเรียนรู้

•แผนผังสาระการเรียนรู้

เป็นการกำหนดบทเรียน
ให้กับผู้เรียน

กิจกรรมนำเข้าสู่บทเรียน

เพื่อกระตุ้นผู้เรียนได้เกิดการคิด
วิเคราะห์ และเกิดความสนใจก่อนเรียน

ภาพประกอบเนื้อหา

เพิ่มความน่าสนใจของ
เนื้อหา และกระตุ้นให้เกิด
การเรียนรู้

เนื้อหา

เนื้อหาครบถ้วนตามมาตรฐาน
การเรียนรู้และตัวชี้วัด มีความ
กระชับและได้ใจความ

เป็นการแพร่ความรู้เสริมใน
เรื่องที่กำลังกล่าวถึงจากเนื้อหาของ
แต่ละหน่วยการเรียนรู้

อุดร / ทิศเหนือ

อีสาน / ทิศตะวันออกเฉียงเหนือ

บูรพา / ทิศตะวันออก

อาทปภ / ทิศตะวันออกเฉียงใต้

ทักษิณ / ทิศใต้

พายัพ / ทิศตะวันตกเฉียงใต้

ประจิม / ทิศตะวันตก

หริศ / ทิศตะวันตกเฉียงเหนือ

มอญ เป็นชื่อชนชาติเก่าแก่บนชาติหนึ่ง เคยมีอารยธรรมที่มีอาณาจักรแถบลุ่มแม่น้ำสาละวินและแม่น้ำสะโตง ก่อนจะตั้งถิ่นฐานที่ทางตอนใต้ของเมียนมา ซึ่งปัจจุบันเป็นส่วนหนึ่งของปะมาเมียนมา มอญมีภาษาพูดอยู่ในตระกูลมอญ - เขมร และมีอักษรของตนเองใช้

ชาวมอญมักจะเรียกตนเองว่า **ชาวมานัญ** ส่วนชาวมียนมาเรียกชาวมอญว่า **เตละเจ**

www.pearsoned.com.au

เป็นเกร็ดความรู้เพิ่มเติมเกี่ยวกับ
เนื้อหาในหน่วยการเรียนรู้

เป็นการสรุปเนื้อหาของแต่ละ
หน่วยการเรียนรู้ เพื่อให้ผู้เรียนได้
ทบทวนความรู้ก่อนตอบคำถาม

โดยโลกนี้เป็นบริเวณความคิดสร้างสรรค์เรื่องสำคัญสำหรับการพัฒนาอักษร พระนิพนธ์เพื่อพระเจ้าบรมวงศ์เธอ กรมพระยาเดชาดิศร ได้ใช้ภาษาเขียนประเภทโคลง ฉันท์ กาพย์ กลอน แต่งมาหลายร้อยปีเป็นแบบอย่างด้านการประพันธ์ให้เป็นเรื่องเป็นราวอย่างมีหลักการหาภาษาที่เหมาะสมและเหมาะสม หากดูโดยปกติทั่วไป ผู้รับใช้พระบวรก็มีความรู้หรือความดีงาม อีกทั้งยังพาคุณค่าให้โลกงาตรือ ผู้รับใช้พระบวรบทพุทธหรือการเขียนเรื่องราว จะทำให้เรื่องนั้นมีความคมคายมากขึ้น จนอาจเป็นเพียงอีกขั้น

.....

คำศัพท์	ความหมาย
ฤดูหนาว	ส่วนของปีที่เราใช้ผ้า หนักเมื่อมีลมไม่หนาวเกินไปจนใช้ผ้าหนาได้
กล ซึ้ง	เหมือน ง่าย เช่น ดีซึ้ง
ควรโละ	โละ คือ ทำอะไรสักอย่างหนึ่ง
กละตุ้ง	ตุ้ง เป็นคำคล้ายๆกับ อดทน อดทนกว่า
เงาหร	เงา
ฮิน	เหมือนเหมือน เช่น ฮาหร
เลก	เช่น เหมือน
ซาล	มีตุ้งตุ้งคล้ายๆกัน เป็นคำนี้ เป็นที่สนใจใช้ว่า เป็นคำที่แปลกกว่า คำอื่นที่คล้ายกัน
จั่วระ	เหมือน
เลก	ฮิน
พจน พจน	คนๆเดียว
ท้อ	น้ำ หนาว

 11/11/2023 11:11 AM

คำศัพท์พร้อมความหมาย
ที่สอดคล้องกับเนื้อเรื่องใน
หน่วยการเรียนรู้

เป็นกิจกรรมหรือคำถามที่ฝึกทักษะ
ด้านกระบวนการคิด การลงมือปฏิบัติ
ของผู้เรียน

นำความรู้ในหน่วยการเรียนรู้
ไปเชื่อมโยงเข้ากับกลุ่มสาระ
การเรียนรู้อื่น ๆ

คำศัพท์	ความหมาย
ลิบลิบ	รื่น ๆ
เลอเลอ	สง่างาม
ลิบลิบ	ซึ้งถึงใจนิรันดร์ นิรันดร์ นิสิตวราชนันทกาล
ลูกลู	ปวยล
หาว	ซึ้งถึงใจนิรันดร์
ลิบ	รื่น
ลิบลิบ	รื่น
ลิบลิบ	รื่น

๑. เพลงที่บันทึกเสียง

๒. นักเรียนคิดว่าเพลงปลอบขวัญ สามารถทำให้เด็กหายหือหรือหายร้องไห้ได้หรือไม่
๓. เพลงพื้นบ้านไทยภาคต่าง ๆ มีลักษณะใดแตกต่างกันชัดเจนที่สุด
๔. นักเรียนคิดว่า เพลงกล่อมเด็กในภาคเดียวกันแต่คนละจังหวัดจะเหมือนกันหรือแตกต่างกันหรือไม่ อย่างไร
๕. เพลงพื้นบ้านไทยคนต่างถิ่นใดบ้าง

๑. ให้นักเรียนสอบตามพ่อแม่

๑. ให้นักเรียนสอบถามพ่อแม่ หรือญาติผู้ใหญ่ของตนว่า เคยร้องเพลงพื้นบ้านใดบ้าง แล้วจดบันทึกเนื้อหาของเพลงนั้นมานำเสนอหน้าชั้นเรียน
๒. ให้นักเรียนแบ่งกลุ่มตามความเหมาะสม เลือกเพลงพื้นบ้านกลุ่มที่ตนชอบหรือสนใจเนื่องจากบทเรียนก็ได้ มีชีวิตจริง แล้วออกมานำเสนอหน้าชั้นเรียน

ให้นักเรียนหาเพลงกล่อ

ด้วยลายมือตัวบรรจง ครึ่งบรรทัด และเต็มบรรทัด

๑๑๘) วรรณคดีสโมสร วรรณกรรม ป.๕

เป็นคำถามพัฒนาผู้เรียน
เพื่อประเมินความเข้าใจและเพิ่ม
ประสิทธิภาพในการคิดวิเคราะห์
ของผู้เรียนให้สอดคล้องกับหน่วย
การเรียนรู้

คำนำ

หนังสือเรียน รายวิชาพื้นฐาน ภาษาไทย **วรรณคดีและวรรณกรรม** ชั้นประถมศึกษาปีที่ ๕ เล่มนี้ จัดทำขึ้นโดยยึดตามมาตรฐานการเรียนรู้และตัวชี้วัด กลุ่มสาระการเรียนรู้ภาษาไทย ตามหลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช ๒๕๕๑ โดยมุ่งส่งเสริมให้ผู้เรียนได้ศึกษาวรรณคดีที่กำหนดไว้ในประกาศของกระทรวงศึกษาธิการ เรื่อง วรรณคดีสำหรับการจัดการเรียนการสอนภาษาไทย ซึ่งผู้เรียนจะได้ศึกษาความเป็นไทย ภาพสะท้อนของความเชื่อ ค่านิยม วัฒนธรรม และสังคมไทยในยุคสมัยต่าง ๆ ผ่านวรรณคดีและวรรณกรรมทั้งประเภทร้อยแก้วและร้อยกรองที่มีความงามในด้านการใช้ภาษา ทำให้ผู้เรียนเกิดความซาบซึ้งในวรรณคดีและวรรณกรรม รวมทั้งสามารถนำความรู้ข้อคิด คติสอนใจ ไปวิเคราะห์และปรับใช้กับการดำเนินชีวิตจริงได้

หนังสือเรียน รายวิชาพื้นฐาน ภาษาไทย **วรรณคดีและวรรณกรรม** ชั้นประถมศึกษาปีที่ ๕ เล่มนี้มี ๙ หน่วยการเรียนรู้ ในหน่วยการเรียนรู้แต่ละหน่วยประกอบด้วยมาตรฐานการเรียนรู้และตัวชี้วัด สาระสำคัญ แผนผังสาระการเรียนรู้ เนื้อหาตามหลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช ๒๕๕๑ มีกิจกรรมและคำถามคิดวิเคราะห์เพื่อพัฒนาทักษะกระบวนการคิดของผู้เรียน ที่สามารถนำไปบูรณาการกับกลุ่มสาระการเรียนรู้อื่น ๆ และนำไปเสริมประสบการณ์ หรือปรับใช้ในชีวิตจริงได้ นอกจากนี้ยังมีคำศัพท์พร้อมความหมายที่สอดคล้องกับเนื้อหาในหน่วยการเรียนรู้และแทรกความรู้เพิ่มเติมในเนื้อหาหน่วยการเรียนรู้แต่ละหน่วย

บริษัท สร้างสรรค์สื่อเพื่อการเรียนรู้ (สสร.) จำกัด หวังเป็นอย่างยิ่งว่า หนังสือเรียน รายวิชาพื้นฐาน ภาษาไทย **วรรณคดีและวรรณกรรม** ชั้นประถมศึกษาปีที่ ๕ เล่มนี้ จะเป็นเครื่องมือช่วยครูและผู้เรียนเกิดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน บรรลุเป้าหมายด้านการเรียน วรรณคดีและวรรณกรรม และนำไปประยุกต์ใช้ในชีวิตจริงได้อย่างมีประสิทธิภาพ

บริษัท สร้างสรรค์สื่อเพื่อการเรียนรู้ (สสร.) จำกัด

บทนำ ก่อนท่องโลกวรรณคดีและวรรณกรรม

๑

หน่วยการเรียนรู้ที่ ๑

บทละครนอก เรื่อง สังข์ทอง ตอน กำเนิดพระสังข์

๕

- ผู้ทรงพระราชนิพนธ์บทละครนอก เรื่อง สังข์ทอง ๗
- ความรู้เกี่ยวกับบทละครนอก เรื่อง สังข์ทอง ๘
- เนื้อเรื่องย่อจนถึงตอน กำเนิดพระสังข์ ๘
- บทละครนอก เรื่อง สังข์ทอง ตอน กำเนิดพระสังข์ ๙
- คุณค่าของบทละครนอก เรื่อง สังข์ทอง ตอน กำเนิดพระสังข์ ๑๖

หน่วยการเรียนรู้ที่ ๒

ราชาธิราช ตอน กำเนิดมะกะโท

๒๕

- ผู้ประพันธ์ราชาธิราช ตอน กำเนิดมะกะโท ๒๗
- ความรู้เกี่ยวกับราชาธิราช ๒๘
- เนื้อเรื่องย่อ เรื่อง ราชาธิราช ๒๘
- ราชาธิราช ตอน กำเนิดมะกะโท ๒๙
- คุณค่าของราชาธิราช ตอน กำเนิดมะกะโท ๓๖

หน่วยการเรียนรู้ที่ ๓

กระเช้าสีดา

๔๓

- ผู้ประพันธ์นิทานเรื่อง กระเช้าสีดา ๔๕
- ความรู้เกี่ยวกับนิทานเรื่อง กระเช้าสีดา ๔๖
- นิทานเรื่อง กระเช้าสีดา ๔๖
- คุณค่าของนิทานเรื่อง กระเช้าสีดา ๕๓

หน่วยการเรียนรู้ที่ ๔

บทร้อยกรองสุภาพิต

๕๙

- บทร้อยกรองสุภาพิต ตบเป็นที่พักแห่งตน ๖๑
- บทร้อยกรองสุภาพิต ผู้รู้ดีเป็นผู้เจริญ ๖๒
- คุณค่าของบทร้อยกรองสุภาพิต ๖๔

หน่วยการเรียนรู้ที่ ๕

โคลงโลกนิติ

๗๑

- ผู้ทรงพระนิพนธ์โคลงโลกนิติ
- ความรู้เกี่ยวกับโคลงโลกนิติ
- โคลงโลกนิติ
- คุณค่าของโคลงโลกนิติ

๗๓

๗๓

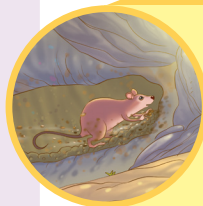
๗๔

๗๖

หน่วยการเรียนรู้ที่ ๖

นิทานคติธรรม เรื่อง วายามาตามหาแก้ววิเศษ

๘๕

- ผู้ประพันธ์นิทานคติธรรม เรื่อง วายามาตามหาแก้ววิเศษ
- นิทานคติธรรม เรื่อง วายามาตามหาแก้ววิเศษ
- คุณค่าของนิทานคติธรรม เรื่อง วายามาตามหาแก้ววิเศษ

๘๗

๘๘

๙๕

หน่วยการเรียนรู้ที่ ๗

เพลงพื้นบ้าน

๑๐๕

- ความรู้เกี่ยวกับเพลงพื้นบ้าน
- ประเภทของเพลงพื้นบ้าน
- คุณค่าของเพลงพื้นบ้าน

๑๐๗

๑๐๗

๑๑๓

หน่วยการเรียนรู้ที่ ๘

นิทานพื้นบ้าน

๑๑๙

- ความรู้เกี่ยวกับนิทานพื้นบ้าน
- นิทานพื้นบ้าน ๔ ภาค
- คุณค่าของนิทานพื้นบ้าน

๑๒๑

๑๒๒

๑๓๑

หน่วยการเรียนรู้ที่ ๙

บทอาขยาน

๑๓๙

- ความหมายของบทอาขยาน
- บทอาขยาน
- คุณค่าของบทอาขยาน

๑๔๑

๑๔๑

๑๔๔

วรรณคดีหรือวรรณกรรมเป็นมรดกทางปัญญาที่สำคัญอย่างหนึ่งของชาติ เพราะเป็นหลักฐานแสดงความเจริญทางด้านภาษาและวัฒนธรรมสะท้อนให้เห็นร่องรอยของเรื่องราวต่าง ๆ ในอดีต

๑. ความหมายของวรรณคดีและวรรณกรรม

วรรณคดีและวรรณกรรมมีลักษณะร่วม คือ เป็นการสร้างสรรค์งานศิลปะที่ใช้ภาษาเป็นสื่อในการถ่ายทอดความรู้ ความรู้สึก ความคิด จินตนาการ และประสบการณ์ มีความหมายเฉพาะที่แตกต่างกัน ดังนี้

วรรณคดี คือ งานเขียนที่ได้รับยกย่องว่ามีความดีเด่นเป็นที่ยอมรับทั้งในด้านเนื้อหาสาระที่มีคุณค่า และมีรูปแบบวิธีการประพันธ์ที่เป็นระบบระเบียบ หรืออีกความหมายหนึ่ง คำว่า วรรณคดี มักใช้เรียกหนังสือหรืองานเขียนที่มีอายุเก่าแก่และได้รับการยกย่องว่าประพันธ์ดี

วรรณกรรม คือ การร้อยเรียงเรื่องราวทั่ว ๆ ไปที่มีความหมายสามารถสื่อความให้ผู้อ่านเข้าใจจุดมุ่งหมายได้ อาจเป็นข้อความขนาดสั้น หรือเป็นเรื่องขนาดยาว

๒. ความเป็นมาของวรรณคดีและวรรณกรรม

วรรณคดีและวรรณกรรมเกิดขึ้นมาพร้อมกับภาษา เนื่องจากต้องใช้ภาษาเป็นเครื่องมือถ่ายทอด บอกเล่าและส่งต่อ อาจเป็นภาษาพูด หรือภาษาเขียน

ในสมัยก่อนที่ยังไม่มีอักษรไทย วรรณคดีหรือวรรณกรรมจะถ่ายทอดโดยวิธีบอกเล่าต่อกันมา เมื่อมีอักษรไทยแล้วจึงมีการจดบันทึกไว้ภายหลัง และมีการสร้างสรรค์วรรณคดีหรือวรรณกรรมขึ้นมาอย่างต่อเนื่องตั้งแต่สมัยกรุงสุโขทัยจนถึงปัจจุบัน

๓. ประเภทของวรรณคดีและวรรณกรรม

ประเภทของวรรณคดีและวรรณกรรม แบ่งออกได้หลายลักษณะ ดังนี้

๑. แบ่งตามลักษณะการประพันธ์ มี ๒ ประเภท คือ

๑.๑ งานเขียนที่มีการบังคับรูปแบบด้วยฉันทลักษณ์ต่างๆ เช่น โคลง ฉันท์ กาพย์ กลอน ร่าย ลิลิต เรียกว่า **วรรณกรรมร้อยกรอง**

๑.๒ งานเขียนที่ไม่กำหนดการบังคับฉันทลักษณ์ เป็นความเรียงทั่วไป เช่น นิทาน ชาดก ตำนาน เรื่องสั้น นวนิยาย เรียกว่า **วรรณกรรมร้อยแก้ว**

๒. แบ่งตามลักษณะเนื้อเรื่อง มี ๒ ประเภท คือ

๒.๑ เรื่องทำนองสมมติ เรียกว่า **บันเทิงคดี** อาจสมมติขึ้นมาทั้งหมด หรืออาศัยเค้าเรื่องจริงมาแต่งเติมขึ้นใหม่ให้น่าสนใจ

๒.๒ เรื่องที่เป็นความจริง เรียกว่า **สารคดี** เป็นเรื่องราวเหตุการณ์ที่เกิดขึ้นจริง มีหลักฐานยืนยันน่าเชื่อถือ

๓. แบ่งตามลักษณะการถ่ายทอด มี ๒ ประเภท คือ

๓.๑ เรื่องที่ถ่ายทอดโดยการบอก การเล่า และการขับร้องในลักษณะ การเต้น การรำ หรือพิธีกรรมต่าง ๆ เรียกว่า **วรรณกรรมมุขปาฐะ** เช่น นิทานพื้นบ้าน เพลงกล่อมเด็ก ปริศนาคำทาย เพลงพื้นบ้าน เป็นต้น

๓.๒ เรื่องที่ถ่ายทอดโดยการเขียน การจาร และการจารึกลงบนวัสดุต่าง ๆ เรียกว่า **วรรณกรรมลายลักษณ์** เช่น จดหมายเหตุ ใบลาน ศิลาจารึก พงศาวดาร

๔. แนวทางการอ่านวรรณคดีและวรรณกรรม

วรรณคดีและวรรณกรรม คือ ผลงานการใช้ภาษาที่ไพเราะงดงาม สร้างสรรค์เรื่องราวที่เป็นความจริง ความคิด และความรู้สึกของผู้แต่ง โดยมีจุดมุ่งหมายหลักเพื่อให้ความสนุกสนาน ความเพลิดเพลิน แต่บางครั้งผู้อ่านจะได้รับความรู้ และความคิดที่ดีที่เป็นแบบอย่างในการดำเนินชีวิตไปด้วย

แนวทางการอ่านวรรณคดีหรือวรรณกรรมจะต้องมีความเข้าใจเนื้อหา ๒ ประการ ได้แก่ ลักษณะการอ่านวรรณคดีและวรรณกรรม กับการอ่าน วิเคราะห์คุณค่าของวรรณคดีและวรรณกรรม ดังนี้

๑. ลักษณะการอ่านวรรณคดีและวรรณกรรม

การอ่านวรรณคดีหรือวรรณกรรม อาจทำได้ทั้ง ๒ ลักษณะ คือ

การอ่านในใจ เป็นการอ่านเพื่อเก็บใจความสำคัญและทำความเข้าใจในเรื่องที่อ่านอย่างรวดเร็ว เช่น ใคร ทำอะไร ที่ไหน เมื่อไร และอย่างไร

การอ่านออกเสียง เป็นการอ่านโดยการเปล่งเสียงออกมาเพื่อให้ผู้อื่นได้รับรู้ข้อความนั้น ๆ การอ่านออกเสียงต้องออกเสียงพยัญชนะให้ถูกต้อง อาจมีการทอดเสียงสั้นยาว หน้าเบา เพื่อรับรสของคำประพันธ์ส่วนใหญ่ใช้ในการอ่านบทร้อยกรอง

๒. การอ่านวิเคราะห์คุณค่าของวรรณคดีและวรรณกรรม

วรรณคดีและวรรณกรรมมีคุณค่าหลายประการ เมื่ออ่านเนื้อหาหมดแล้ว ผู้อ่านควรวิเคราะห์คุณค่าของวรรณคดีและวรรณกรรมเรื่องนั้น ๆ ว่าให้คุณค่าด้านใดบ้าง

โดยทั่วไปคุณค่าของวรรณคดีและวรรณกรรม มีดังนี้

- **ด้านอารมณ์** เมื่ออ่านเนื้อหาแล้วเห็นภาพจนรู้สึกสะท้อนอารมณ์ เช่น ดีใจ เสียใจ ตื่นเต้น หรือสนุกสนาน

- **ด้านสังคม** เรื่องราวในเนื้อหาของวรรณคดีและวรรณกรรมอธิบายถึงสังคมในเรื่องอย่างไร บางครั้งจะนำเสนอผ่านพฤติกรรมของตัวละคร

• **ด้านวรรณศิลป์** เป็นศิลปะการประพันธ์ ที่พิถีพิถันในการเลือกสรรคำมาใช้ให้เกิดความงาม ไพเราะ ก็นใจผู้อ่าน เช่น เสียงของคำ ความหมายของคำ คำสัมผัสสระและอักษร การเล่นเสียงวรรณยุกต์ การใช้ความเปรียบ ตลอดจนสำนวนโวหารมีความไพเราะ

• **ด้านปัญญา** เมื่อได้อ่านเนื้อเรื่อง ผู้อ่านจะได้รับความรู้และความรอบรู้ บางครั้งวิธีการแก้ปัญหาของตัวละครในเรื่องจะช่วยให้ผู้อ่านเห็นแนวทางการแก้ปัญหาชีวิตได้

• **ด้านคติธรรม** ผู้แต่งมักจะสอดแทรกข้อคิดคติสอนใจที่มีคุณค่าและคุณธรรมไว้ในเรื่อง เช่น หากปฏิบัติดีปฏิบัติชอบก็จะได้รับความดีความชอบเป็นสิ่งตอบแทน คนทำชั่วย่อมได้รับความชั่วตอบแทน โดยส่วนมากคุณค่าทางคติธรรมมักสอดแทรกอยู่ในบทสนทนาหรือพฤติกรรมของตัวละคร

บทละครนอก เรื่อง สังข์ทอง ตอน กำเนิดพระสังข์

ตัวชี้วัด

๑. อ่านออกเสียงบทร้อยแก้วและบทร้อยกรองได้ถูกต้อง (ท ๑.๑ ป.๕/๑)
๒. อธิบายความหมายของคำ ประโยค และข้อความที่เป็นการบรรยายและการพรรณนา (ท ๑.๑ ป.๕/๒)
๓. สรุปเรื่องจากวรรณคดีหรือวรรณกรรมที่อ่าน (ท ๕.๑ ป.๕/๑)
๔. ระบุความรู้และข้อคิดจากการอ่านวรรณคดีและวรรณกรรมที่สามารถนำไปใช้ในชีวิตรจริง (ท ๕.๑ ป.๕/๒)
๕. อธิบายคุณค่าของวรรณคดีและวรรณกรรม (ท ๕.๑ ป.๕/๓)
๖. ท่องจำบทอาขยานตามที่กำหนดและบทร้อยกรองที่มีคุณค่าตามความสนใจ (ท ๕.๑ ป.๕/๔)

สาระสำคัญ

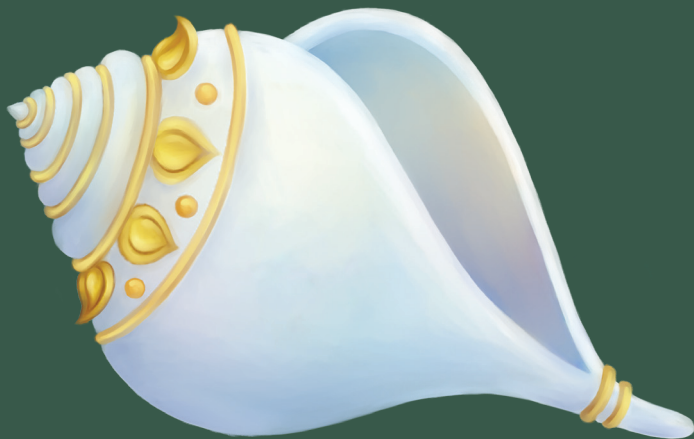
บทละครนอก เรื่อง สังข์ทอง ตอน กำเนิดพระสังข์ เป็นพระราชนิพนธ์ในพระบาทสมเด็จพระพุทธเลิศหล้านภาลัย เนื้อหาตอน กำเนิดพระสังข์ แสดงให้เห็นถึงความรัก ความผูกพันอันยิ่งใหญ่และมั่นคงของแม่ที่มีต่อลูก มีคุณค่าด้านต่าง ๆ และให้ความสนุกสนานเพลิดเพลินสามารถนำไปประยุกต์ใช้ในชีวิตรจริงได้

แผนผังสาระการเรียนรู้

กิจกรรมนำเข้าสู่บทเรียน

นักเรียนรู้จักหอยชนิดนี้หรือไม่
และเคยเห็นที่ไหนคะ

พระบาทสมเด็จพระพุทธเลิศหล้านภาลัย เสด็จพระราชสมภพเมื่อวันที่ ๒๔ กุมภาพันธ์ พ.ศ. ๒๓๑๐ พระนามเดิมว่า **ฉิม** เป็นพระราชโอรส ในพระบาทสมเด็จพระพุทธยอดฟ้าจุฬาโลกมหาราชและสมเด็จพระอมรินทราบรมราชินี เสด็จขึ้นเถลิงถวัลยราชสมบัติเมื่อ พ.ศ. ๒๓๕๒ ในช่วงรัชสมัยของพระองค์ทรงทำนุบำรุงบ้านเมืองในทุกด้าน โดยเฉพาะด้านศิลปะและวรรณคดี ทรงปรับปรุงวางรากฐานให้งานศิลปะและวรรณคดี มีความเจริญรุ่งเรือง มีระเบียบแบบแผน เนื่องด้วย

● พระบาทสมเด็จพระพุทธเลิศหล้านภาลัย

พระองค์ทรงเชี่ยวชาญในทางอักษรศาสตร์ และในฐานะที่ทรงเป็นกวี จึงทรงสนับสนุนงานการประพันธ์เป็นพิเศษ นับว่าเป็นยุคทองของวรรณคดีไทย

พระราชนิพนธ์ในพระบาทสมเด็จพระพุทธเลิศหล้านภาลัย เช่น บางตอนของเสภา เรื่อง ขุนช้างขุนแผน บทละครใน เรื่อง อิเหนา และบทละคร เรื่อง รามเกียรติ์ ส่วนบทละครนอก ได้แก่ ไชยเชษฐา คาวี ไกรทอง สังข์ทอง และมณีพิชัย

พระบาทสมเด็จพระพุทธเลิศหล้านภาลัยเสด็จสวรรคตเมื่อ พ.ศ. ๒๓๖๗ มีพระชนมายุ ๕๗ พรรษา ด้วยพระปรีชาสามารถของพระองค์จึงทรงได้รับการยกย่องพระเกียรติคุณจากองค์การศึกษา วิทยาศาสตร์และวัฒนธรรม แห่งสหประชาชาติ หรือยูเนสโก (UNESCO) ให้เป็นบุคคลสำคัญของโลก ด้านวรรณกรรม เมื่อ พ.ศ. ๒๕๑๑

ความรู้เกี่ยวกับบทละครนอก เรื่อง สังข์ทอง

บทละครนอก เรื่อง สังข์ทอง มีเค้าโครงเรื่องมาจากนิทานที่อยู่ในปัญญาสชาดก (อ่านว่า ปัน - ยา - สะ - ชา - ดก หรือ ปัน - ยาด - สะ - ชา - ดก) ชื่อว่า สุวรรณสังขชาดก (อ่านว่า สุ - วัน - นะ - สัง - ขะ - ชา - ดก) กวีในสมัยกรุงศรีอยุธยา นำเค้าโครงมาดัดแปลงเป็นบทละคร เพื่อใช้ในการแสดงละครนอก ครั้นในสมัยกรุงรัตนโกสินทร์ พระบาทสมเด็จพระพุทธเลิศหล้านภาลัย จึงทรงพระราชนิพนธ์บทละคร เรื่อง สังข์ทอง ขึ้นมาใหม่ โดยใช้ฉันทลักษณ์ ร้อยกรองประเภทกลอนบทละคร เพื่อใช้เล่นละครนอกของหลวง

เนื้อเรื่องย่อก่อนถึงตอน กำเนิดพระสังข์

ท้าวยศวิมลเป็นกษัตริย์ครองเมืองยศวิมล มีมเหสีชื่อนางจันทเทวี มีนางสนมชื่อนางจันทาเทวี นางทั้งสองคนยังไม่มีพระโอรส ท้าวยศวิมล จึงกระทำพิธีบวงสรวงเทวดาเพื่อขอพระโอรส หลังจากนั้นผ่านไปไม่นาน ท้าวยศวิมลทรงพระสุบินว่า พระองค์ทรงจับพระอาทิตย์ไว้ในพระหัตถ์ขวา พระหัตถ์ซ้ายคว่ำดวงดาวไว้ได้ ต่อมานางจันทเทวีทรงครรภ์และประสูติ พระโอรสออกมาเป็นหอยสังข์ นางจันทาเทวีมีจิตริษยา จึงตีดสินบนโหรหลวง ให้ทำนายว่า พระโอรสในหอยสังข์เป็นกาลกิณี จะทำให้บ้านเมืองวิบัติ ล่มจมในภายหน้า ท้าวยศวิมลทรงหลงเชื่อ จึงขับไล่ นางจันทเทวี และพระโอรส หอยสังข์ออกจากเมือง

บทละครนอก เรื่อง สังข์ทอง ตอน กำเนิดพระสังข์

นางจันทเทวีอุ้มหอยสังข์ไว้แนบอก ร่ำไห้แล้วกล่าวลาและตัดพ้อ
ท้าวศรีวิมลว่า สิ่งใดที่เคยทำให้ขุนช้องหมองใจก็ขออย่าได้มีเวรกรรมต่อกัน
ขอให้พระองค์สุขภาพแข็งแรง จนกระทั่งนางและลูกจะออกจากเมือง
ท้าวศรีวิมลก็ไม่ออกมาร่ำลา จากนั้นนางบอกลาสาวใช้แล้วเดินออกจากวัง
ด้วยความโศกเศร้า

● บัดนั้น

รับเอาโฉมงามทราชม้วย
กินเหล้าเมาไปงโง่เงา
เชิญแม่มาไปให้พ้นวัง
ทำให้คนยากลำบากด้วย
ที่มีปัญญาก็อำพา
ว่าพลางเชิญนางลงนาวา
ทางสิบห้าวันกันดาร

เสนีที่ร่วมอัชฌาสัย

สาวใช้ขึ้นไปยังในวัง
ไม่เกรงไม่ขวยด้วยโอหัง
รับสั่งจะซำอยู่ว่าไร
คราวรวยหาทักรู้จักไม่
นี่พูดอะไรไม่ต้องการ
มิช้าป่วยบากจากสถาน
พ้นบ้านไกลที่ไม่มีคน

● ครั้นถึงจึงส่งนางเทวี

เสนีที่ได้กินสินบน
จะฆ่าเทวีก็ได้
ไหนไหนไม่พ้นเป็นคนตาย
เพื่อนกันช่วยฉุดยุดไว้
ตามกรรมตามเวรนางโฉมตรู
ไม่คิดถึงตัวกลัวกรรม
ถึงชั่วดีเล่าเจ้าเป็นนาย

ดูน่าปรานีระหะหน
ขัดสนด้วยคนเขามากมาย
มารยาว่าไปตั้งใจหมาย
จะลองดาบกรายเล่มนี้ดู
ผิดไปไม่ได้อย่าจู้จู้
จู้จู้จะพากันวุ่นวาย
เวรามาทำเองง่ายง่าย
จะทำผิดคิดร้ายก็ไม่ได้

กลับไปบ้านเราจะดีกว่า
ที่ใจเมตตาปราณี
แล้วออกนาวาคลาไคล
ฝ่ายว่าเสนีที่เป็นพาล

ว่าพลางทางลานางโฉมศรี
บ้างข้าวของมีก็ให้ทาน
ดูไปใจหายน่าสงสาร
งุ่นง่านไม่ไหวไม่ลาใคร

๑๐ เมื่อئัน
ขึ้นมาจากท่าชลาลัย

มเหสีโศกาอยู่ป่าใหญ่
ไม่รู้ที่จะไปแห่งใดเลย

นางจันทเทวีอุ้มหอยสังข์เดินทางผ่านป่าด้วยความยากลำบากและ
หวาดกลัวอันตรายจากสัตว์ป่า นางรำพันด้วยความเศร้าโศกว่ามีลูกก็เหมือนไม่มี
สามีก็หุบเหวหลงเชื่อคำเพ็ดทูลของนางจันทาและโหรที่ใส่ร้ายนางจนเกือบถูกคน
ของนางจันทาเหวี่ยง่าที่กลางป่า

๑๑ เดินมา
แลเห็นบ้านป่าพนาลัย
พบสองเฒ่าปลูกถั่วงา
ฝ่ายว่าสองราดูหน้ากัน
ตานี้ดีร้ายจะไม่ตรง
นัดแนะกันมาหรือว่าไร
น้อยหรือนั้นรูปร่างอย่างกษัตริย์
ฝ่ายตาโอรชยายเอาไม้รัน
ครวญครวญหลานก็ไม่ว่า
มาแต่ตำบลไหนใด

สุริยาร้อนแรงแสงใส
โฉมยงดีใจเข้าไปพลัน
นางนั่งวันทาชมชื่น
ยายถามตานั่นทันใด
มันคงถูกคิดหาผิดไม่
ตาเอาใจออกนอกกัน
ยายค้อนตาผิวจนตัวสั่น
มึงเห็นสำคัญด้วยอันใด
มันบ้าอย่าถือแม่ข้าไหว
บอกให้แจ้งใจยายตา

๑๒ นางเล่าแต่ต้นจนปลาย
จัดเหยาเรือนให้มิได้ช้า

ตายายพาไปยังเคหา
ด้วยความเมตตาปราณี

● เมื่อนั้น

อยู่ด้วยยายตาได้ห้าปี
 ครั้นคำตักน้ำตำข้าว
 เก็บผักเที่ยวหักฟืนมา
 อุ้มเอาลูกน้อยหอยสังข์
 เลี้ยงไว้ว่าจะได้เป็นเพื่อนตัว
 เนื้อเย็นเป็นคนนะลูกแก้ว
 กำัดจะภิรมย์ชมเชย
 นางมิได้เอนองค์ลงนิทรานาง
 วางลูกลงไว้ไปจัดแจง
 เอาข้าวออกตากแล้วฝากยาย
 เที่ยวเก็บผักหญ้าเป็นอาจณ

โถมจันทกัลยา มารศรี
 ยากแค้นแสนทวิทุกเวลา
 ครั้นรุ่งเช้าเจ้าเข้าป่า
 กัลยาค้าขายได้เลี้ยงตัว
 สูดกำลังแม่แล้วพ่อขุนหัว
 ขุนหัวไม่ช่วยแม่ด้วยเลย
 ห้าหกขวบแล้วนะลูกเอ๋ย
 ลูกเอ๋ยจะเบาทุเลาแรง
 สุริยารุ่งรางสว่างแสง
 ลากแพงออกวางที่กลางดิน
 จับหาบผันผายเข้าไพรสณฑ์
 โถมฉินซอนชนดันมา

เมื่อเทพเทวดา เจ้าป่าเจ้าเขาได้เห็นนางจันท์เทวีต้องมาตกยากลำบากกายก็สงสาร และรู้ว่าพระสังข์ลูกชายของนางก็เป็นผู้มีบุญญาธิการในอนาคตจะได้เป็นเป็นผู้มีชื่อเสียง เป็นคนใหญ่โต ทั้งยังเป็นเนื้อคู่กับนางรจนางิงแปลงกายเป็นไก่อปามาคุ้ยเขี่ยข้าวที่นางจันท์เทวีตากไว้จนกระจุยกระจาย

● เมื่อนั้น

พระแม่ไปป่าเป็นอาจิน
จะใคร่ออกช่วยพระแม่เจ้า
เหนื่อยยากลำบากกายา
ไม่ว่าลูกน้อยเป็นหอยปู
พระคุณล้าลภพไตร
ไก่อปามาฝูงมากินข้าว
คุ้ยเขี่ยเรียรายทั้งดินดาน
เยี่ยมลอดสอดดูทั้งซ้ายขวา
ออกจากสังข์พลันทันใด
กอบเก็บข้าวหกที่ตกดิน
เหลียวดูผู้คนชนนี
หุงข้าวหาปลาไว้ทำแม่
ช่วยขับไก่อป่าประสาจน

พระสังข์ซ่อนอยู่ก็รู้สิ้น

ในจิตคิดถวิลทุกเวลา
สงสารผ่านเกล้าเป็นหนักหนา
กลับมาจนค้ำแล้วรำไร
อุ้มชูชมชิดพิสมัย
จะออกให้เห็นตัวก็กลัวการ
ของพระแม่เจ้าอยู่ฉาวฉาน
พระมารดามาเห็นจะรำไร
จะเห็นใครไปมาก็หาไม่
ฉวยจับไม้ได้ไล่ดี
ผ่นผินลอยลับขยับหนี
จะหนีเข้าสังข์กำบังตน
ดูแลจัดแจงทุกแห่งหน
สาละวนเล่นพลางไม่ห่างดู

บทที่เน้นสี เป็นบทอาขยาน บทหลัก สำหรับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ ๕

● เมื่อนั้น

คิดถึงลูกน้อยหอยปู
เก็บได้ฟินผักเผือกมัน
ใส่หาบหาบเดินดำเนินมา

พระมารดานึกในพระทัยอยู่
เดินไปสักครู่แล้วจู่มา
สารพันกินได้ที่ในป่า
ไม่ช้าครู่หนึ่งก็ถึงเรือน

● จึงเห็นลูกแก้วแววไว

มานั่งเล่นอยู่ประตู่เรือน
พระสังข์แลเห็นชนนี้
ประหวั้นพรั่นใจมิใช่น้อย

ลูกใครคนนี้ไม่มีเหมือน
พักตร์ดั่งดวงเดือนเลื่อนลอย
เล่นหนีตกใจเข้าในหอย
เศร้าสร้อยคอยฟังพระมารดา

มารตรวางหาบตามติด
รีบรันคันตุกุมารา
หรือว่าผีเรือนเป็นเพื่อนร้อน
จึงสาบสูญกายหายไป
ข้าวปลาสุกสรรพเก็บปิด
โคมตรูมาดูข้าวพलग
ไม่กินข้าวปลาอาหาร
คอยดูให้รู้แยะกาย
พินิจพิศดูแล้วทูนเกศ
จวนรุ่งฟุ้งแสงพระสุรียา
ลงจากกระท่อมแล้วด้อมมอง
แอบช่องมองดูอยู่ช้านาน

๑๑ เมื่อئัน

ไม่แจ้งว่าองค์พระมารดา
สังกัดเจียบผู้คนไม่พุดจา
นั่งที่นอกชานสำราญกาย
มารดาซ่อนเร้นเห็นพร้อมมูล
ซ่อนอยู่ในสังข์กำบังตัว
ย่างเข้าในห้องทับจับได้ไม้
พระสังข์ตกใจดังไฟลง

เห็นผิตเปิดห้องมอหา
กัลยาไม่เห็นประหลาดใจ
แกล้งหลอกหลอนเล่นเป็นไฉน
คิดวนเวียนในพระทัยนาง
เห็นผิตเร้งคิดอาจขนาง
แล้วนางมาถามตายาย
เยาวมาลย์รำพึงคะนึ่งหมาย
อุ้มเอาลูกชายไม่สงกา
น้ำเนตรหลังไหลทั้งซ้ายขวา
ทำเป็นไปหาสาแหรกคาน
ค้อยย่องแอบไม้ไม้ไกลบ้าน
นงคราญกลั่นไ่วไม่พุดจา

พระกุมารเยียมหอยแลหา
แฝงฝาคอยอยู่ไม่รู้กาย
เล็ดลอดออกมาแล้วผันผาย
เก็บกรวดทรายเล่นไม่รู้ตัว
อุแม่เอ๋ยพ่อคุณทูนหัว
พ่อทูนหัวของแม่ประหลาดคน
ก็ต่อยสังข์ให้แหลกแตกป่น
จะหนีเข้าหอยตนก็จันใจ

● สวมสอดกอดบาทพระมารดา
แม่ต๋อยสังข์แตกแหลกไป
เหมือนแม่ฆ่าลูกให้ม้วยมรณ
พระแม่ต๋อยสังข์ตั้งชีวิต

ชบเกศาลางทางร้องไห้
รำไรเสียดายไม่วายคิด
มารดรไม่รักแต่สักนิด
จะชมชิตลูกนี้สักกี่วัน

๑ ฟังเอ๋ยฟังลู่กว่า	พระมารดาเสียใจไหวหวน
กอดจูบลูบุตรเนตรเกศกรรม	ร่วมวันขวัญตาพ่อว่าไย
สิ้นเคราะห์สิ้นกรรมทำมา	ลูกลยาอย่าว่าแม่เสียไส้
ตกทุกข์ได้ยากลำบากใจ	เพราะอ้ายหอยสังข์มันจ้งทาล
มันมาหุ้มห่อเอาพ่อไว้	ทำให้โหรามันว่าขาน
บิตุรงค์หลงกลอีกคนพาล	ไม่ช้าไม่นานจะคืนวัง
ยากเย็นเห็นหน้ากันแม่ลูก	อย่าพันผูกโศกสร้อยถึงหอยสังข์
รักใคร่มันไยไม่จีรัง	หอยสังข์เช่นนี้มีถมไป
ว่าพลางนางเรียกยายตา	เล่ากิจจาแจ้งแถลงไข
ตั้งแต่เบื่องตันจนปลายไป	ทั้งสองสงสัยไม่เชื่อนาง

ตายายเข้ามายังห้องของนางจันท์เทวีต่างก็ตกตะลึง นับเป็นบุญอย่างยิ่งที่ได้ประสบพบเจอเหตุการณ์นี้ ทั้งยังชื่นชมความน่ารัก น่าเอ็นดูของพระสังข์ ตายายกอดจูบพระสังข์ด้วยความรัก และมีความสุขไปด้วย

คุณค่าของบทละครนอก เรื่อง สังข์ทอง ตอน กำเนิดพระสังข์

บทละครนอก เรื่อง สังข์ทอง ตอน กำเนิดพระสังข์ เนื้อเรื่องสนุกสนาน และน่าสนใจหลายประการ อีกทั้งให้คุณค่าหลายด้าน ดังนี้

คุณค่าด้านอารมณ์

เมื่ออ่านแล้วเกิดความรู้สึกหลายประการ เช่น

ความรู้สึกสะเทือนใจ จากตอนที่นางจันท์เทวีทูปหอยสังข์ให้แตก เพื่อที่
พระโอรสหอยสังข์จะได้ไม่ต้องกลับเข้าไปอีก ทำให้พระสังข์เสียดายเพราะ
หอยสังข์เป็นที่ปักพิ่นมาตั้งแต่เกิด

อย่างเข้าในห้องทับจับได้ไม้
พระสังข์ตกใจดังไฟลน

ก็ต่อยสังข์ให้แหลกแตกปน
จะหนีเข้าหอยตนก็จวนใจ

ความรู้สึกสงสารและเศร้าใจ จากตอนที่พระโอรสหอยสังข์รำให้ ตัดพ้อ
เมื่อแม่ทูปหอยสังข์แตก ดังบทประพันธ์

สวมสอดกอดบาทพระมารดา
แม่ต่อยสังข์แตกแหลกไป
เหมือนแม่ฆ่าลูกให้ม้วยมรณ
พระแม่ต่อยสังข์ดังชีวิต

ชบเกสาพลางทางร้องให้
รำไรเสียดายไม่วายคิด
มารดรไม่รักแต่สัณนิ
จะชมชิตลูกนี้สักกี่วัน

คุณค่าด้านสังคม

สะท้อนให้เห็นภาพของการใช้ชีวิตในสังคมของคนสมัยก่อน เช่น

สะท้อนให้เห็นภาพการคมนาคมสมัยก่อนที่ใช้เรือเป็นพาหนะในการเดินทาง ดังบทประพันธ์

ว่าพลางเชิญนางลงนาวา
ทางสิบห้าวันกันดาร

มิช้าป่วยบากจากสถาน
พ้นบ้านไกลที่ไม่มีคน

ชี้ให้เห็นถึงการอยู่ร่วมกันในสังคม เมื่อใครมาถึงเรือนชานต้องต้อนรับ ดังบทประพันธ์

นางเล่าตั้งแต่ต้นชนปลาย
จัดเหยาเรือนให้มีได้ช้า

ตายายพาไปยังเคหา
ด้วยความเมตตาปราณี

คุณค่าด้านวรรณศิลป์

เมื่ออ่านแล้วเกิดความซาบซึ้งจากการเลือกใช้ภาษา และมีสัมผัสในทุกวรรค ทำให้จังหวะของการอ่านบทประพันธ์ไพเราะมากยิ่งขึ้น ดังบทประพันธ์

สวมสอดกอดบาทพระมารดา
แม่ต๋อยสังข์แตกแหลักไป
เหมือนแม่ฆ่าลูกให้ม้วยมรณ์
พระแม่ต๋อยสังข์ดังชีวิต

ชบเกศพลางทางร้องไห้
รำไรเสียดายไม่วายคิด
มารดรไม่รักแต่สัณนิ
จะชมชิดลูกนี้สักกี่วัน

บทประพันธ์บางบทเมื่ออ่านแล้วเห็นภาพการกระทำของตัวละครชัดเจน ดังบทประพันธ์

นางมิได้เอนองค์ลงนิทรา
วางลูกลงไว้ไปจัดแจง
เอาข้าวออกตากแล้วฝากยาย
เที่ยวเก็บผักหญ้าเป็นอาจิม

สุริयरุ่งรางสว่างแสง
ลากแผงออกวางที่กลางดิน
จับหาบผันผายเข้าไพรสินธ์
โหมฉินซอนชนด้นมา

คุณค่าด้านปัญญา

เมื่ออ่านแล้วทำให้เห็นถึงการใช้สติปัญญา เช่น การหาวิธีที่จะได้พบหน้าลูก โดยทำให้ออกไปหาของป่า แล้วแอบดูลูกอยู่ห่าง ๆ ดังบทประพันธ์

พินิจพิศดูแล้วทวนเศ
จวนรุ่งพุ่งแสงพระสุริยา
ลงจากกระท่อมแล้วด้อมมอง
แอบช่องมองดูอยู่ช้านาน

น้ำเนตรหลังไหลทั้งซ่ายขวา
ทำเป็นไปหาสาแหรกคาน
ค่อยย่องแอบไม่ไ้มไกลบ้าน
นงคราญกลั่นไ่วไม่พุดจา

คุณค่าด้านศีธรรม

สะท้อนให้เห็นถึงความกตัญญูรู้คุณต่อมารดาและผู้มีพระคุณ โดยแอบออกมาช่วยทำงานบ้านให้มารดาและตายาย ดังบทประพันธ์

หุงข้าวหาปลาไว้ทำแม่
ช่วยขับไล่ป่าประสาจน

ดูแลจัดแจงทุกแห่งหน
สาละวนเล่นพลางไม่ห่างดู

สะท้อนให้เห็นถึงความเชื่อเรื่องเวรกรรม การตกเตือน ห้ามปรามเพื่อนในเรื่องที่ผิด เช่น ตอนที่ทหารจะฆ่านางจันท์เทวีในป่า แต่เพื่อนทหารอีกคนห้ามปรามด้วยสำนึกในความดีที่นางจันท์เทวีเคยมีให้ตน ดังบทประพันธ์

เพื่อนกันช่วยฉุดยุดไว้
ตามกรรมตามเวรนางโฉมตรู
ไม่คิดถึงตัวกลัวกรรม
ถึงชั่วดีเล่าเจ้าเป็นนาย
กลับไปบ้านเราจะดีกว่า
ที่ใจเมตตาปราณี

ผิดไปไม่ได้อย่าจู้จู้
จู้จู้จะพากันร่วนวาย
เวรามาทำเองง่ายง่าย
จะทำผิดคิดร้ายก็ไม่ได้
ว่าพลางทางลานางโฉมศรี
บ้างข้าวของมีก็ให้ทาน

เสริมความรู้

หอยสังข์ เป็นชื่อหอยทะเลชนิดหนึ่ง เปลือกสีขาว รูปทรงสวยงาม มีลักษณะนามว่า **ขอน** คนไทยนิยมนำมาใช้ในพิธีมงคล หรือพิธีสำคัญ เช่น พิธีแต่งงาน พิธีโกนจุก พระราชพิธีบรมราชาภิเษก หรือนำหอยสังข์มาตัดส่วนปลายหรือก้นออก เพื่อใช้เป่าในงานพระราชพิธี รวมถึงงานสมโภชน์ต่าง ๆ เนื่องจากเสียงของแตรสังข์ มีเสียงดังคล้ายคำว่า **โอม** ซึ่งถือว่าเป็นคำศักดิ์สิทธิ์ในศาสนาพราหมณ์

เกร็ดน่ารู้ คู่วรรณคดี

ละครนอก เป็นศิลปะการแสดงนอกวัง แต่เดิมตัวละครที่แสดงเป็นชายทั้งหมด ภายหลังมีทั้งหญิงและชาย การแสดงไม่เคร่งครัดในระเบียบแบบแผนเหมือนละครใน บทสนทนาไม่จำเป็นต้องแสดงตามตัวบททั้งหมด บางครั้งอาจจะมีถ้อยคำไม่สุภาพ ตลกขบขัน บทประพันธ์ของละครนอกแต่งขึ้นแบบรวบรัด ใช้ถ้อยคำพื้น ๆ แบบชาวบ้าน มีบทเจรจา พลิกแพลงนอกเรื่องได้ ดนตรีใช้วงปี่พาทย์บรรเลง

เรื่องที่ใช้แสดงละครนอกมีหลายเรื่อง เช่น สังข์ทอง โหม่งป่า พิกุลทอง มโนราห์ มณีพิชัย และสังข์ศิลป์ชัย

- การแสดงบทละครนอก เรื่อง สังข์ศิลป์ชัย

ที่มาภาพ : <http://www.youtube.com/watch?v=3UqzRrtpzV4>

สรุปเนื้อหาประจำหน่วย

บทละครนอกเรื่อง สังข์ทอง ตอน กำเนิดพระสังข์ เป็นพระราชนิพนธ์ในพระบาทสมเด็จพระพุทธเลิศหล้านภาลัย มีเนื้อหาแสดงให้เห็นถึงความรัก ความผูกพันอันยิ่งใหญ่และมั่นคงของแม่ที่มีต่อลูก แสดงให้เห็นถึงความกตัญญูกตเวทีของพระสังข์ในฐานะลูก และนางจันท์เทวีที่มีต่อตายายในฐานะผู้มีพระคุณ ซึ่งเป็นแนวทางที่ดีที่ทุกคนควรยึดถือเป็นแบบอย่าง คือ ลูกที่ดีต้องช่วยเหลือแบ่งเบาภาระงานของพ่อแม่และตอบแทนบุญคุณต่อผู้มีพระคุณ

ก ข ค

เรียนรู้คำ จำความหมาย

คำศัพท์	ความหมาย
กรรม	บุญ บาป
กัณดาร	อัครคีต ฝึกเคื่อง
กัลยา	นางงาม
กำดัด	กำลังรุ่น คนที่เริ่มโตจากวัยเด็กเข้าสู่วัยรุ่น
กิจจา	เรื่องราว ข้อความ
ขมิขมัน (ชะ - หมิ - ชะ - หมัน)	รีบเร่งในทันทีทันใด
ขับ	ไล่ ต้อนให้ไป บังคับให้ไป
คลาไคล	เดินไป เคลื่อนไป
ค้อน	แสดงความไม่พอใจด้วยการตวัดสายตา
คะนึ่ง	คิดทบทวน นึกตรอง
เคหา	เรือน ที่อยู่

คำศัพท์	ความหมาย
จุ่นจ่าน	โกรธฮึดฮัด กระวนกระวายผุดลุกผุดนั่ง
จันทาล	มาจากคำว่า “จันฑาล” หมายถึง เลว ชั่ว ไม่ดี
จีรัง	นาน ยาวนาน
จู่จู่	วู่วาม หุนหันพลันแล่น
โงะเงง	เอะอะเอ็ดอึงเป็นทำนองเกะกะเกร
โฉมฉิน โฉมตรู โฉมศรี	รูปเป็นสง่า รูปร่าง หึงงาม
ทรมว้ย	หญิงสาววัยรุ่น
ทุเลา	ค่อยยังชั่ว
เทวี	นางกษัตริย์
นงคราญ	นางงาม สาวงาม
นาวา	เรือ
นิทรา (นิต - ทรา)	การหลับ การนอนหลับ
ผันผาย	กลับไป เดินไป
พนาลัย	ป่า
พิสมัย	ความรัก ความปลื้มใจ ความชื่นชม รักใคร่หลงใหล
เพ็ดทูล	พูดกับเจ้านาย
ไพรลึงษ์	แนวป่า ชายป่า ป่า
ภิรมย์	ดีใจยิ่ง ยินดียิ่ง
ภพไตร	โลกทั้งสามโลก เช่น โลกสวรรค์ โลกมนุษย์ และ โลกบาดาล
มารศรี	นาง นางงาม
ม้วยมรณ์	ตาย
เยาวมาลย์	หญิงงาม

คำศัพท์	ความหมาย
ระหระหน	ซัดเซไปตามบุญตามกรรม เร่ร้อนไป
รัน	ดี
เวรา	ความพยายาม ความปองร้าย บาป
สังัด	เจ็บสงบ เจ็บเซียบ
สาละวน	วุ่นอยู่กับการงาน
สาแทรก	เครื่องใส่ของสำหรับหิ้วหรือหาบ
เสนี	เสนา ข้าราชการฝ่ายทหาร
เหย้า	เรือน บ้านเรือน
อาจนาง	อายุ ขวยเงิน
อาจณ	เป็นปรกติ ติดเป็นนิสัย เสมอ ๆ
โอหัง	แสดงกิริยาวาจาหยิ่งโส

คำถามทบทวนชวนคิด

๑. การที่โหรรับสินบนจากนางจันทาเทวีแสดงว่า โหรขาดคุณธรรมใด
๒. ถ้านักเรียนเป็นนางจันทเทวี หากไม่ต้องการให้พระสังข์กลับไปอยู่ในหอยสังข์ นักเรียนจะใช้วิธีใดโดยไม่ทำลายหอยสังข์
๓. นักเรียนมีความคิดเห็นเกี่ยวกับเรื่องคำทำนายต่าง ๆ อย่างไร
๔. ถ้านักเรียนพบเห็นคนที่มีลักษณะนิสัยคล้ายนางจันทาเทวี นักเรียนจะทำอย่างไร
๕. จากบทละครนอก เรื่อง สังข์ทอง ตอน กำเนิดพระสังข์ นักเรียนได้ข้อคิดใดที่เป็นประโยชน์แก่ตนเอง

กิจกรรมเสริม เพิ่มการเรียนรู้

๑. ให้นักเรียนเขียนแผนภาพโครงเรื่องเพื่อสรุปเหตุการณ์ในบทละครนอก เรื่อง **สังข์ทอง ตอน กำเนิดพระสังข์**
๒. ให้นักเรียนหาคำที่มีความหมายตรงหรือคล้ายกับคำที่กำหนดให้

หญิงงาม

เศร้า

ผม

ป่า

พระอาทิตย์

ความตาย

๓. ให้นักเรียนเลือกบทประพันธ์จากบทละครนอก เรื่อง **สังข์ทอง ตอน กำเนิดพระสังข์** ที่ประทับใจมากที่สุดอย่างน้อย ๒ บท พร้อมบอกเหตุผลที่ประทับใจ และบอกคุณค่าที่ได้รับจากบทประพันธ์นั้นโดยเขียนตัวบรรจงครึ่งบรรทัดลงในสมุด
๔. ให้นักเรียนแบ่งกลุ่ม ๓ - ๔ คน หรือตามความเหมาะสม เลือกบทประพันธ์ที่แต่ละกลุ่มสนใจ จากนั้นให้ฝึกอ่านเป็นทำนองเสนาะแล้วออกมานำเสนอหน้าชั้นเรียน

กิจกรรมเชื่อมโยงความรู้

๑. ให้นักเรียนรวบรวมคำศัพท์ที่นักเรียนคิดว่ายากที่ปรากฏในบทละครนอก เรื่อง **สังข์ทอง ตอน กำเนิดพระสังข์** หาความหมายของคำศัพท์นั้นแล้วจัดทำเป็นหมวดหมู่ตามความหมายของคำ ชนิดของคำ จัดทำเป็นสมุดคลังคำของนักเรียน
๒. ให้นักเรียนยกบทประพันธ์เกี่ยวกับความรักที่มีต่อแม่ จากบทอาขยาน บทหลักมา ๒ - ๓ บท แล้วถอดความเป็นร้อยแก้ว

